

Věc C-633/20

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné žádosti podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

25. listopadu 2020

Předkládající soud:

Bundesgerichtshof (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

15. října 2020

Žalobce a navrhovatel v řízení o opravném prostředku „Revision“:Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände
– Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.**Žalovaná a odpůrkyně v řízení o opravném prostředku „Revision“:**

TC Medical Air Ambulance Agency GmbH

Předmět původního řízení

Směrnice 2002/92 a 2016/97 – Pojem „zprostředkovatel pojištění“ – Zahrnutí podniku, který spotřebitelům na krytí rizika onemocnění nebo nehody v zahraničí nabízí členství za úplatu ve skupinovém pojištění, které uzavírá, jakož i další plnění

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžná otázka

Soudnímu dvoru Evropské unie se předkládá k rozhodnutí následující předběžná otázka týkající se výkladu čl. 2 body 3 a 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění (Úř. věst. L 9 ze dne 15. ledna 2003, s. 3) a čl. 2 odst. 1 bodů 1, 3 a 8 směrnice Evropského

parlamentu a Rady (EU) 2016/97 ze dne 20. ledna 2016 o distribuci pojištění (přepřacované znění) (Úř. věst. L 26, 2. února 2016, s. 19):

Je podnik, který pro své zákazníky provozuje jako pojistník mezinárodní cestovní zdravotní pojištění, jakož i pojištění pro mezinárodní i tuzemskou repatriaci jakožto skupinové pojištění u pojišťovny, distribuuje vůči spotřebitelům členství, která opravňují k nároku na pojistná plnění v případě onemocnění nebo úrazu v zahraničí, a dostává od přijatých členů odměnu za získané pojistné krytí, zprostředkovatelem pojištění ve smyslu čl. 2 bodů 3 a 5 směrnice 2002/92/ES a čl. 2 odst. 1 bodů 1, 3 a 8 směrnice (EU) 2016/97?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/92/ES ze dne 9. prosince 2002 o zprostředkování pojištění, zejména čl. 2 body 3 a 5

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/97 ze dne 20. ledna 2016 o distribuci pojištění (přepřacované znění), zejména čl. 2 odst. 1 body 1, 3 a 8

Stručné vylíčení skutkového stavu a řízení

- 1 Žalovaná pověřuje reklamní společnosti, aby spotřebitelům za úplatu nabízely formou podomního prodeje přistoupení k „TC Medical Air Ambulance Agency GmbH Mitgliedergemeinschaft“. Členství opravňuje k nároku na různá plnění v případě onemocnění nebo nehody v zahraničí. K tomu patří náhrada nákladů za lékařsky nezbytnou léčebnou péči a převozy nemocných, organizaci a realizaci příslušných převozů, jakož i provoz telefonicky dostupné „linky pro případ nouze“.
- 2 Žalovaná je smluvně propojena se společností, která se svým lékařským personálem a svým letadlem poskytuje pro žalovanou část pojistných plnění, jakož i organizaci linky pro případ nouze s nepřetržitou obsluhou. Za to jí žalovaná platí. Žalovaná uzavřela jako pojistník skupinové pojištění u pojišťovny, prostřednictvím kterého je zákazníkům žalované poskytováno pojistné krytí v rámci mezinárodního cestovního zdravotního pojištění, jakož i pojištění pro mezinárodní i tuzemskou repatriaci.
- 3 Žalovaná ani reklamní společnost pověřená žalovanou nemají podle vnitrostátních právních předpisů povolení zprostředkovávat pojištění.
- 4 Žalobce se domnívá, že činnost žalované je v rozporu s pravidly hospodářské soutěže. V zásadě se domnívá, že žalovaná provozuje zprostředkování pojištění, pro které potřebuje povolení. Podal proto u vnitrostátních soudů žalobu s návrhem, aby byla žalované uložena povinnost zdržet se toho, aby spotřebitelům nabízela, respektive nechala nabízet smlouvy o přistoupení ke společenství pojištěných bez povolení, které je požadováno pro zprostředkování pojištění.

- 5 Landgericht (zemský soud) žalobě vyhověl. Odvolací soud na základě odvolání žalované žalobu zamítl. Nyní se věci zabývá předkládající soud v rámci řízení o opravném prostředku „Revision“.

Stručné vyličení odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 6 Pro úspěch návrhového žádání žaloby záleží na tom, zda žalovaná potřebuje podle vnitrostátních právních předpisů povolení pro úplatné zprostředkování členství, která distribuuje spotřebitelům. Zodpovězení této otázky pak závisí na výkladu čl. 2 bodů 3 a 5 směrnice 2002/92 a čl. 2 odst. 1 bodů 1, 3 a 8 směrnice 2016/97.
- 7 Odvolací soud odůvodnil zamítnutí žaloby tím, že žalovanou nelze kvalifikovat jako zprostředkovatele pojištění ve smyslu vnitrostátních právních předpisů. Zprostředkovatelem pojištění může být podle vnitrostátních právních předpisů pouze ten, kdo není sám pojistníkem ani pojistitelem. To není případ žalované. Je pojistníkem podniku, s nímž vlastním jménem uzavřela smlouvu o skupinovém pojištění na cizí účet. Krom toho poskytuje se zřízením linky pro případ nouze, jakož i organizací a realizací repatriace v případě nemoci vlastní služby, které jdou nad rámec rozsahu plnění skupinového pojištění.
- 8 Žaloba se týká smluvních dokumentů, které žalovaná používala v září 2017. V návaznosti na to byla s účinkem ke dni 1. října 2018 zrušena směrnice 2002/92 a nahrazena směrnicí 2016/97, přičemž při provedení posledně uvedené směrnice byly změněny také vnitrostátní právní předpisy relevantní v tomto sporu.
- 9 Jak podle starého, tak i podle nového znění vnitrostátních právních předpisů je zprostředkovatelem pojištění ten, kdo je pověřen jako zástupce jedné nebo více pojišťoven zprostředkovávat nebo uzavírat pojistné smlouvy, nebo přebírá jako pojišťovací makléř zprostředkování nebo uzavírání pojistných smluv, aniž je k tomu pověřen pojišťovnou.
- 10 V německé judikatuře a německé odborné literatuře převažuje proto názor, že pojistníka skupinového pojištění, který za úplatu distribuuje členství v tomto skupinovém pojištění, není možno považovat ani za zprostředkovatele pojištění, ani mít za to, že má podobné postavení jako zprostředkovatel pojištění.
- 11 Existuje však také názor, že pojistník skupinového pojištění přichází v úvahu jako zprostředkovatel pojištění, pokud uzavírá skupinové pojištění nikoli v zájmu pojištěného, nýbrž ve vlastním hospodářském zájmu.
- 12 Zda, a pokud ano za jakých podmínek může být zprostředkovatelem pojištění ten, kdo je pojistníkem skupinového pojištění, nelze ze směrnice 2002/92 a směrnice 2016/97, která směrnicí 2002/92 nahrazuje, jakož ani z judikatury Soudního dvora vydané k této otázce, bez pochybností vyčíst.
- 13 Podle judikatury Soudního dvora jsou činnosti uvedené v čl. 2 bodu 3 odst. 1 směrnice 2002/92 pojímány široce. V této právní úpravě je pojem zprostředkování

pojištění definováno jako činnost spočívající v předkládání, navrhování nebo provádění jiných přípravných prací pro uzavírání pojistných smluv nebo uzavírání takových smluv nebo napomáhání při správě a plnění takových smluv, zejména v případě pojistné události. Podle toho představuje každá z činností uvedených v čl. 2 bodu 3 odst. 1 směrnice 2002/92 sama o sobě činnost v oblasti zprostředkování pojištění (rozsudek ze dne 31. května 2018, Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag a další, C-542/16, EU:C:2018:369, bod 37). Tyto úvahy platí stejně pro činnosti uvedené v čl. 2 odst. 1 bodu 1 směrnice 2016/97. Pojem distribuce pojištění definovaný v tomto ustanovení zahrnuje mimo jiné poskytování poradenství o pojistných smlouvách, předkládání návrhů těchto smluv nebo provádění jiných přípravných prací pro jejich uzavírání, uzavírání pojistných smluv nebo pomoc při jejich správě a plnění, zejména v případě vyřizování nároků z pojistné události.

- 14 Zdá se, že na základě plnění, která žalovaná nabízí, je možné jí v tomto smyslu považovat za zprostředkovatele pojištění.
- 15 Pro extenzivní výklad pojmu zprostředkovatele pojištění hovoří krom toho body odůvodnění obou směrnic.
- 16 Směrnice 2002/92 a směrnice 2016/97 vycházejí z toho, že se distribuují pojistné produkty různých typů osob nebo institucí. Směrnice 2002/92 uvádí agenty, makléře a provozovatele „bancassurance“ [bankopojištění] (devátý bod odůvodnění), směrnice 2016/97 zmiňuje krom toho pojišťovny, cestovní kanceláře a půjčovny automobilů (pátý bod odůvodnění). Obě směrnice se z důvodů rovného přístupu k hospodářským subjektům a ochrany zákazníka mají vztahovat na veškeré tyto osoby a instituce. Oblast působnosti směrnice 2016/97 je přitom o poznání širší než oblast působnosti směrnice 2002/92 (body odůvodnění 7 a 8 směrnice 2016/97). Deklarovaným cílem směrnice 2016/97 je umožnit spotřebitelům stejnou míru ochrany i přes rozdíly mezi kanály pro distribuci pojištění (šestý bod odůvodnění).
- 17 Z těchto bodů odůvodnění nelze poznat, že směrnice považují za zprostředkovatele pojištění výlučně pojišťovací agenty a pojišťovací makléře.
- 18 Cíl sledovaný směrnicemi 2002/92 a 2016/97 hovoří zároveň pro to, aby ten, kdo – jako žalovaná – spotřebitelům za úplatu distribuuje členství ve skupinovém pojištění, byl považován za zprostředkovatele pojištění. Registrační povinnost stanovená v těchto směrnicích má zajistit, aby jako zprostředkovatel pojištění působil pouze ten, kdo splní přísné profesní požadavky ve vztahu ke své kvalifikaci, dobré pověsti, pojistnému krytí odpovědnosti při výkonu povolání a finančním možnostem (viz body odůvodnění 14 a 16 směrnice 2002/92). Tím má být jednak zaručena vysoká profesní úroveň zprostředkování pojištění a harmonizace unijního trhu zprostředkovatelů prostřednictvím odstranění překážek svobody usazování a volného pohybu služeb, a jednak zvýšena ochrana spotřebitelů v této oblasti (viz rozsudek ze dne 17. října 2013, EEAE a další, C-555/11, EU:C:2013:668, bod 27).

- 19 Pro zákazníky, kteří se chtějí pojistit proti určitému riziku, nemá z ekonomického hlediska význam, zda pojistnou ochranu získají přímo jako pojistníci nebo nepřímo prostřednictvím určité společnosti jako pojištěnci skupinového pojištění. Nezdá se tedy odůvodněné, aby byly na osobu, která poskytuje zákazníkovi za úplatu pojistnou ochranu, kladeny odlišné nároky podle toho, zda zákazník je v postavení pojistníka nebo pojištěného. Ochrana spotřebitele, o kterou usilují směrnice 2002/92 a 2016/97, by tedy mohla odůvodňovat, aby osoby, které jako žalovaná distribuují ve vlastním ekonomickém zájmu členství ve skupinovém pojištění, byly považovány za zprostředkovatele pojištění.
- 20 Na rozdíl od směrnice 2002/92 uvádí směrnice 2016/97 ve svém bodu 49 odůvodnění skupinová pojištění. Z tohoto bodu odůvodnění lze vyčíst, že u skupinových pojištění je pojistník „zákazníkem“ a nikoli zprostředkovatelem pojištění. Nepokrývá však všechny případy skupinových pojištění, nýbrž se týká pouze takových, u kterých nemohou jednotliví členové přijímat individuální rozhodnutí o přistoupení [ke společenství pojištěných]. V projednávaném případě však žádná taková povinnost přistoupení spotřebitelů neexistuje.

PRACOVNÍ DOKUMENT